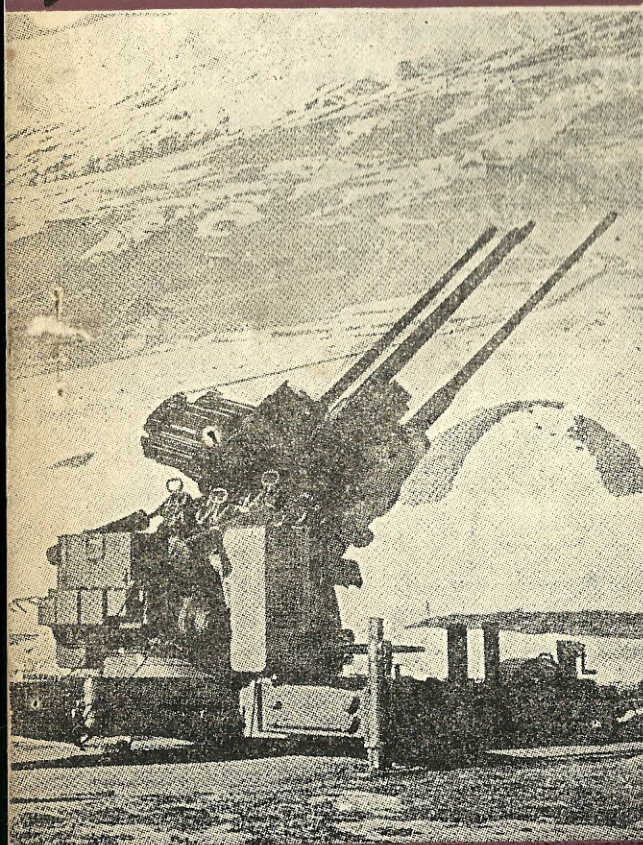

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

- טנקים בערפל המלחמה 3 רוברט קריספ
- נפח את המדרון האחורי 13 הלויטננט מ. מ. תורנטון
והקול-לויט' ר. ג. אמרי
- ה"אמנות-האופרטיביות"
והטקטיקה הסוביאטיות 19 הקולונל י. קוזלוב
- מוחו של יחיד 25 ב. ג'אקובס
- כיצד היית עושה זאת אתה? 27 הקפ' ג. אי. קימבאל
- מדרג הספרים 29

צבא הגנה לישראל
הוצאת "מערכות"

מערכות בית-ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: סא"ל אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
"מערכות": קצין-העריכה רביסרן משה ברימר
עוזר-קצין-העריכה: סרן אלכסנדר לוי
"צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין-העריכה רביסרן עזרא להד
ספרים להנצחת החייל: העורך: ראובן אבינעם
מוכירת המערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס. 1

תמונת השער

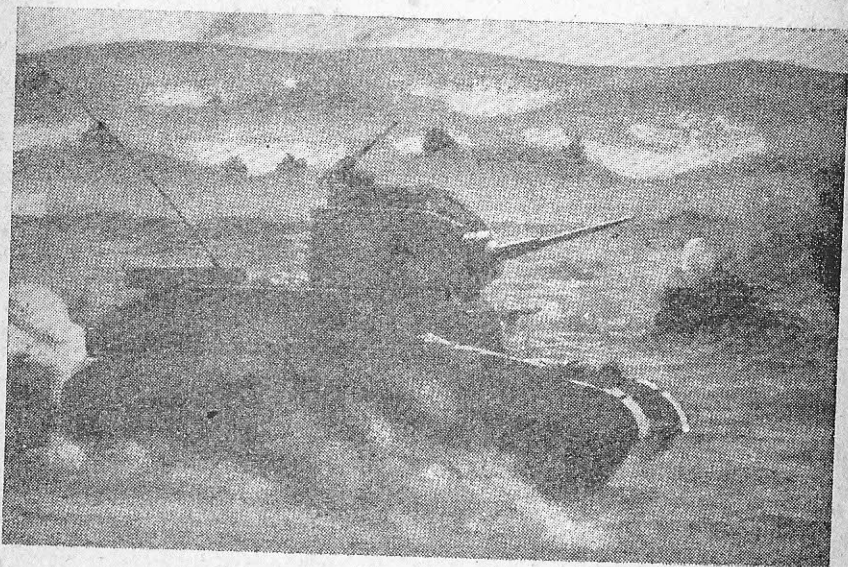
פלי, "מרובע" נגד-מטוסי חדש - שביצרי

בתמונה — התותח הנגד-מטוסי בן 30 המ"מ שהונהג לאחרונה בצבא שביצריה. תותח זה, מתוצרת מפעלי "היספאנו-סואיזה" השביצריים, משתייך לפי החלוקה השביצרית לסוג התותחים הנ"מ בני הקוטר ה"בינוני". זהו כלי-יריה ארבעה-קנו. קצב אישו של כל קנה 650 יריה לדקה — ועל כן עוצמת-האש של הכלי המרובע הנה 2600 יריה לדקה. סוללת כלים אלה מורכבת משני "כנייקנים" מרובעים כאלה, וממכשיר אלקטרוני לכיוון אבטומטי של האש. המכשיר האלקטרוני מכונה "עטלף", והוא מתוצרת מפעלי "קונטראב" השביצריים.

טנקים בערפליהמלחמה

ר. קריספ

ב־18 בנובמבר, 1941 פתחה הארמיה השמינית הבריטית, אשר נוצרה זמן קצר קודם-לכן, במבצע "צלבן" כנגד כוחות הציר, שאיימו לפלוש מצריימה ושמו מצור על טוברוק. המערכה המוזרה שהתחוללה בינה ובין ה"קורפוס האפריקני" הגרמני והכוחות האיטלקיים שעמו נמשכה כחודש ימים. מעטים הם התיאורים שהצליחו לנסוך אור כלשהו על מהלכה המבולבל של מערכה זו. על העדר הפיקוד ששרר בה, על הבלבולת במודיעין ובהערכות הכוחות — בלבולת שהשאירה הטיבות ואף דיביזיות שלמות — משני הצדדים היריבים — ללא פקודות וללא מגמה. כל שעה ושעה מעשרים ושמונה ימי המערכה נמצאה ההכרעה תלויה

"מימיני ראיתי לפתע את ההוני של טום..."

מקורות ומחברים

(הערות והערות לקורא)

טנקים בערפל המלחמה מאת רוברט קריספ

"כבר בראשית מסע המלחמה למדתי אימתי עלי להיות נועז ואימתי עלי להיות זהיר, וכיצד עלי לשלב שתי סגולות אלה בצורה שתביא לי את היתרון הרב ביותר. כמעט כל הסתכנות היתה ענין של חישוב; אומץ-הלב הפך בעיני לענין של שיפוט מדויק, של יכולת לדעת כיצד להפיק מכל הזדמנות את היתרונות הגדולים ביותר. הן אחרי ככלות הכל, מעטה מאוד התועלת שתביא לעצמך או לצבאך אם תהיה אמיץ מאוד... ומת מאוד". דברים אלה, החוזרים חכמת-חיים של טנקאים ותיקים, לקוחים מתוך הספר "מרכבות-עשת", שנכתב בידי מי שהיה מפקד-פלוגת טנקים בריטית בקרבות המדבר-המערבי, במלחמת-העולם השנייה. מתוך הספר, המתאר את חיותיו של טנקאי בעשרים ושמונת ימי מבצע "צלבן" (התקפתה הראשונה של הארמיה השמינית הבריטית על הקורפוס האפריקני הגרמני והכוחות האיטלקיים בצפון אפריקה, לשם חילוץ של טוברוק, בשלהי 1941), ניתן בחוברת זאת פרק המיטיב להדגים מסיבות בהן על הטנקאי להעריך במהירות-הבזק את מצבו ולחרוץ החלטתו תוך שניות ספורות, בהשתמשו באותה "חכמת-החיים-השריונית" שכבר הוזכרה לעיל. כן ממחיש פרק זה את רישומו של הגורם הנודע, המכונה כרגיל "ערפליהמלחמה"; שכן רבה במיוחד השפעתו של "ערפליהמלחמה" (הן זה הממש, הנוצר מתמרות אבק ועשן המכסים את שדה הקרב — והן זה שבמישור ה"מודיעיני", הנגרם ע"י חוסר ידיעות ברורות, הן על כוחותיך-אתה והן על כוחות האויב) על מהלכיו של השריון, אשר שדה-ראיתו הפיסי מוגבל בלא-הכי. שם הספר במקורו "Brazen Chariots"

נסה את המדרון האחורי מאת הלוינסנט מ. מ. תורנטון והקולונל ר. ג. אמרי מערך-הגנה במדרון האחורי של גבעה, וכושר-עמידתו בפני התקפות מחזניות, מודגמים הדגמה נאה בפרשית-קרב זו, שנתרחשה במערכת אליגטאר בהרי תוניסיה התיכונה, במלחמת-העולם השנייה. תיאורים מאלפים מאותה מערכה זכורים בודאי לקוראי "מערכות" הותיקים, מן הכתבה המצוינת "אנו עולים על אליגטאר", מפרסעטו של קול' ראלף אינגרסול, שנתפרסמה בחיבורות נ"ד-ה של "מערכות". פרשת-הקרב הנוכחית נתפרסמה עוד בימי מלחמת-העולם השנייה, בכתב-העת דאו של חיל הרגלים אמריקני, "ג'ורנל הרגלים" ("Infantry Journal").

ה"אמנות-האופרטיביות" והמקטיקה הסוביאטיות מאת הקולונל י. קוזלוב והו חלקו השני של המאמר על אמנות-המלחמה הסוביאטית (ראה "צקלון" מס' 84), שהבאנוהו מתוך קובץ-מאמרים אשר נתפרסם לאחרונה במוסקבה בשם "ספר-עזר לקצינים הלומדים את ההלכה המרכיסטית-לניניסטית". בהמשך לגיתוה מושגי האסטרטגיה, שהובא בחלק הראשון, מנתח החלק השני את מושגי האופרציה והטקטיקה — ובכך הוא משלים את התרשמותנו מן המחשבה הצבאית הסוביאטית לשלושת רמות-היסוד שבמבנה.

(המשך בעמ' 30)

ועומדת על בלימה — אך הכוחות הבריטיים, בעצם סרובם להכיר בכך שינחלו תבוסה, יצאו מן ההתמודדות כשדים על העליונה.

אולי יותר מבכל מערכה אחרת של מלחמת העולם השנייה הכריעו את הכף במערכה זו התנגשויות בין קבוצות קטנות ואף בין יחידים. זהו סיפורו של אחד היחידים הללו — רוברט קריספ, מפקד פלוגת טנקים ב"רגימנט הטנקים המלכותי" ה-3, אחד מגדודי חטיבת השריון ה-4 הבריטית.

*

ביום החמישי למערכה, ב-23 בנובמבר, ב-13.30, קיבל גדודנו, "רגימנט הטנקים המלכותי ה-3", פקודה לנוע באזימוט 283 מעלות. אזימוט זה לא היה קו סתמי, המתמשך על פני המדבר. הוא הוליך הישר אל שדה-התעופה של סידירוג. אותו יום החזיקו כוחות בריטיים קלים — רגלים, תותחים וטנקים של החטיבה השביעית המשוריינת ו"קבוצת הסיוע" שלה — בשדה-התעופה של סידירוג ובחלק ניכר של המתלול שהתנשא מצפון לשדה ומדרומו. משימתם היתה להתחבר עם כוח בריטי, שכבר הגיח מטוברוק הנצורה לעומתם. חטיבת השריון ה-22 הבריטית נמצאת מדרום לשדה-התעופה, ואילו אנו, חטיבת השריון ה-4 הבריטית, התקדמנו אל השדה באזימוט האמור.

אל שדה-התעופה של סידירוג נעו אותו זמן עצמו גם שתי דיביזיות השריון הגרמניות של "הקורפוס-האפריקני", ומשימתן, "להשמיד את ריכוז כוחות האויב בסידירוג". מבצע "צלבן" קרב והלך אל שיאו הנורא.

*

גדודנו, גדוד ב' של חטיבת השריון ה-4, נבחר לשמש כחוד שלה בהתקדמות לסידירוג ופרושו של דבר היה שהפלוגה שלי תנוע ראשונה. בשלב זה של המבצע כה רב היה מספר הטנקים שיצאו מכלל שימוש או חוסלו, ששום גדוד לא החזיק מצבה מלאה, והמבנה הארגוני של הפלוגות הפך לענין של אילתור. פלוגתי שלי, למשל, לא הכילה אלא שני טנקי "הוגני", ולא נותר לי אלא קציין אחד, טום אניון. הוא ישב בטנק השני וכיהן כסמל שלי.

הפניתי את שני הטנקים שלי ל-283 מעלות, ונענו חיש אל תוך המדבר הריק, מערבה. שמעתי באלחוט את קולו של מפקד-הגדוד: "התקפה כבדה מונחת על ידידים הדומים לנו. הם זקוקים לעזרתנו. עלינו לנוע במהירות".

עד מהרה נמצאנו מרוחקים מספר קילומטרים מן הגדוד. כבר צצה בי מחשבה ששוב הוועקנו הועקת שוא. עת ראיתי לפתע תמרות עשן מתאבכים באופק ומעידים על טנקים הנפגעים שם. בהביטי לאחור ראיתי את טנקי הגדוד שלנו כנקודות נעות, וידעתי כי מעבר להם נעים שני גדודי-הטנקים האחרים של

חטיבת השריון ה-4, המונה בס"ה כ-100 טנקים, לעומת 160 הטנקים שמנתה החטיבה בראשית המבצע.

התקשרתי באלחוט עם מפקד הגדוד. קולו נשמע לי מרוחק, חלוש. ניסיתי להשיג ממנו ידיעות — להיכן בדיוק אנו נעים, ולמה עלינו לצפות בבואנו שמה. הוא לא ידע דבר, מלבד האזימוט שמסר לי בתחילה. החלטתי שלא להמתין עד שתגיע אלי תגבורת טנקים, אלא להתקדם במהירות הגדולה ביותר האפשרית ולהשיג ידיעות של ממש, שיביאו תועלת למפקדים שמאחורי. הפניתי מבטי אל טום, שהאזין לשיחה. הוא הזדקר מתוך צריחו ופרש זרועותיו כאובד עצות. פקדתי על נהגי לנסוע קדימה, ואמרתי לאנשי הצות שיהיו נכונים לכל-מכל-כל. עתה, משראינו את תמרות עשן-הקרב, שוב לא נודקתי למצפן. נסענו בתפנית קלה צפונה, הישן אליהן. במערב, בקו-הרקיע, נראו מספר כלי-רכב גלמודים נטושים-למראה. בהתקדמנו חיש התחלתי מבחין בשדרות הארוכות ובקבוצות מכונסות של רכב-תובלה, הפזרות על פני המדבר, לשמאלי. אולם בכל האותות האלה לא היה דבר שיכין אותי למחזה שקיבל את פני, לפתע פתאום, בבואי לשפת מתלול ארוך, שנשתפל מטה מתחת לוחלי הטנק שלי. בריחוק כ-30 מטרים ממני ראיתי את ה"הוגני" של טום עוצר חיש. קולו הגיע לאוזני: "ישוע מושיענו, בוב! מה זה, לכל הרוחות?"

הישר לפנינו, מתחנינו, בריחוק מאות מטרים אחדות, השתרע המרובע הברור של שדה-התעופה סידירוג, כששוליו מסומנים למשעי בשברי מטוסי-קרב גרמניים ואיטלקיים, ואילו באמצעו פזורים טנקים מוכים וחבולים, אשר אחדים מהם מאביכים עשן השמימה. משמאלי נתמשך המדבר, והוא מלא כלי-רכב "רכי-עור", אך אין בו — מה משונה הדבר — שום נפש חיה. מימיננו, בין שני הטנקים שלנו ושדה התעופה, שרצו על מדרון המתלול ולמרגלותיו המון אנשים החופרים עמדות, זורעים מוקשים, עומדים ליד תותחים נגד-טנקיים ותותחי-שדה ואף — לא יאמן כי יוספר — מבשלים ארוחה. המתלול שמעברו האחר של שדה התעופה היה אף הוא מלא בני-אדם, אלא שהללו היו פחות פעלתניים מאלה שמתחנינו. כפעם בפעם ראיתי שם רשפי תותחים יורים.

לא טום ולא אני לא ידענו להבחין אם האנשים, כלי הרכב והתותחים הם משל האויב, או משלנו. סימני הזיהוי היחידים שמצאנו היו הטנקים שבשדה-התעופה... כל הטנקים הבורערים היו מדגם "קרוסיידר" הבריטי.

מאחורינו לא נראה עדיין שום סימן לגדוד שלנו. עלה בידי להתקשר באלחוט עם מפקד הגדוד, שנשמע מרוחק מאוד וחלוש מאוד. תארתי לו בקוים כלליים היכן אני נמצא, ומה אני רואה. "אינני יודע אם הם אנשינו או אנשי האויב", סיימתי. "התוכל לומר לי מי צריך להיות כאן?"

אמר לי שאמתיך, ואילו הוא יתייעץ עם החטיבה. מקץ דקה דקותיים הגיעה תשובתו המפתיעה: „טפל ככאויב בכל מה שאתה רואה“.

בשמעי זאת העפתי מבט אל טום, ועל אף היותו מרוחק ממני כשלושים מטרים הבחנתי בארשת ההתדהמה שלבשו פניו, למשמע התשדורת. ניצבים היינו על שפת המתלול, גלויים לגמרי לריכוזי הכוחות שבריוחוק כ-550 מטרים מתהנינו. ראיתים מתבוננים בנו, אך איש מהם לא הפנה אלינו תשומת-לב רבה. לנוכח אדישותם לטנקים בריטיים הגעתי למסקנה שהם בהכרח גייסות שלנו, אך ודאות שלמה בכך לא היתה לי ומה שנאמר לי באלהוט מפי מפקד-הגדוד הטיל ספקות נוספים בלבי. הייתי ודאי למדי שהאנשים שבמתלול הרחוק הם אנשי האויב, ובמו עיני ראיתי אצלם רשפי תותחים — ואילו בגיא שבינינו — את נפץ הפגזים. כך או כך, המצב שלפני נראה לי כבלתי-אפשרי בעת קרב.

כמעט שנטרפה דעתי מחמת מאמצי לזהות דבר-מה שיסייע לי לקבוע היכן מסתיימים אנשינו והיכן מתחיל האויב. כל הזמן כולו לא חדלתי מלדרוש ממפקד-הגדוד ידיעות נוספות, שלא נמצאו לו. אמרתי לטום שאין לי ספק כי הרגלים המחופרים בריחוק כ-1800 מטרים מאתנו צפונה הם גרמנים, וכי בדעתי לפתוח עליהם באש במק"ב הטנק שלי. כבר הוצאתי מפי פקודה למקלען: „הבראונינג, צדד ימינה. אלף ושמונה מאות. רגלים אויבים...“ אותו רגע שמעתי מישהו צועק והולם בדופן הטנק. הבטתי מטה אל כלי-הרכב הקטן, חסר-ההגה, שבלם בצד הטנק, ועיני נתקלו בסימני הדרגה של בריגדיר מאורך, שעמד על המושב שליד הנהג. הסרתי את האוזניות ושמעתי שואל: „האם אתה המפקד כאן?“

שלחתי מבט מודא אל דרגותיו ואמרתי, „אני מפקד הטנקים האלה, המפקד“.

„מאיזו יחידה אתם?“

„רגימנט הטנקים המלכותי השלישי מן החטיבה המשורינית הרביעית“.

„מצוין. התקפת טנקים גרמניים באה אלינו ממערב. אנחנו זקוקים לכם. סע

אחרי“.

אמרתי נואשות: „המפקד, אם תמתין עשר דקות תגיע לכאן כל החטיבה“.

„אם תגיע לשם תוך עשר דקות, לא תאחר את המועד. אם תגיע לשם רק

בעוד חמש-עשרה דקות, כבר יהיה מאוחר מדי“.

אמר הבריגדיר המאורך. „סע אחרי“.

הוא התישב, אמר מה שאמר לנהג זהוב-השיער שישב לידו בראש מגולח, והם נסעו כחץ מקשת במורד המתלול. אמרתי לנהג הטנק לנסוע בעקבות המכונית, והתחלנו מטלטלים מטה. מעבר לכתפי ראיתי את הטנק של טום מגיח גם הוא מטה, מאחורינו. בנסענו הסברתי למפקד הגדוד כמיטב יכולתי, באלהוט, מה התרחש — ושהנני מדרדר לעבר שדה-התעופה הזרוע טנקים מחוסלים, ושאם נגיע שמה

תוך עשר דקות לא נאחר את המועד, אך אם נגיע שמה רק בעוד חמש עשרה דקות — יהא מאוחר מדי. אמרתי כי לפי מיטב שיפוטי אני נמצא בקרבת נקודה 176 שבמפה, ומזרחית לה, וכי כל מה שיראה בינו ובין שדה-התעופה שייך לציידנו-אנו. יותר מזאת לא יכולתי למסור, ורוח לי מאוד כשקיבלתי את אישורו המרוחק לקבלת תשדורתי.

לזמן זה הגענו למרגלות המתלול ונמצאנו בעיצומם של הרגלים והתותחנים. אכן, משלנו היו; האנשים אפורי המבע, מיוגעים, נשאו אלינו עינים מלאות תקווה, בעברנו על פניהם. ראיתים צועקים בהתלהבות ומגביהים בהונות כלפינו. חלפנו-עברנו דרכם בעונת אבק.

מהירותנו עלתה מ-30 ק"מ לשעה ל-40 ק"מ, ול-50 ק"מ, עד אשר הטנק, שנתקפץ בין קפלי-קרקע, שיחים וחפרות, הגיח לחלקו של שדה-התעופה, הזרוע שברים.

בריוחוק כ-30 מטרים לפני דהרה המכונית הקטנה, וראשו ההוב של הנהג התנוצץ לעיני כאותה הנוצה הלבנה האגדית, שהיתה נעוצה בקסדתו של מלך נאבארה (למען יראוהו הכל בהסתערו ראשון). בצד הנהג ישב הבריגדיר, כשהוא נושא ברמה נס כחול-לבן, שנפרש למשעי ברוח. היפלא שהגייסות המדוכאים הריעו! אין זאת כי משלהב ממש היה המראה.

הישר לרוחב השדה דהרנו, כלפי השמש השוקעת. לאן פנינו מועדות, ומדוע — על כך לא היה לי שום מושג. נעתי אחרי דרגות בריגדיר ודגלון כחול-לבן, והנה נמצאנו בין טנקי ה-„קרוסיידר“ הבוערים, מדכדכי-הגפוש, והנה הם כבר מאחורינו, ואנו חשים כלפי טנקים גרמניים מחוסלים אחרים — שהיו הרבה יותר מעודדים-למראה. משחלפנו דרכם נמצאנו נוסעים שוב על אדמת המדבר הנקיה.

לפתע-פתאום ירד עלינו מטר פגזים, ומן הקרקע השטוחה פרצו סילוניהם אדומים ואדמה צהובה ואבנים ורסיסים; המכונית הקטנה נטלטה ביניהם, ולפרקים נעלמה-מעין כליל בעתרת עשן ועפר שריחו רע. בדרך-גס המשיכה, והזרוע שהחזיקה בנס המורם לא נתרעדה אף כהוא זה. בעברו המרוחק של שדה-התעופה הצמיחה הקרקע לאורך שולי השדה שורת שיחים, ושם בלמה סוף-סוף המכונית. גם נהג הטנק שלי העיק על הבלם. הבריגדיר המאורך קם ועמד, הפנה פניו אלי, אחרי כן נופף בנמרץ את זרועו כלפי מערב. באותו זמן עצמו ניזווה המכונית, פנתה לאחור, וכאיילה הנמלטת מציידיה נעלמה מעין בין נפצי הפגזים.

הפניתי ראשי לעבר שאליו הצביע הבריגדיר. קיבתי זינקה לגרוני. בריחוק כ-1100 מטרים ממני נראתה שורה חזיתית של גופים כהים — שישים-שבעים מפלצות בקו אחד רצוף, המתקדמות הישר אל שדה-התעופה... אלי, הרשפים המרושעים שפרצו מלועי תותחיהן נגדו בחריפות את צבעי-הסואה האפל שלהן.

מאחוריהן היו השמים אדומים כדם. לא צריך הייתי למשקפת כדי להבחין שהללו טנקים "סימן 3" ו"סימן 4" גרמניים. ביניהם נעו רגלים, וקול מקלעים יורים הגיע לאוזני.

נטלתי את פיית מכשיר-הקשר, כדי לומר לתותחן: "תותח, אלף ומאה. אתה רואה את כל הדברים ההם, הנעים אליך. אלה הם טנקים גרמניים. התלבש על אחד מהם ודפוק עליו עד שתחסל אותו. פתח באש". מיד שמעתי את היריה הראשונה, וראיתי את הנותב טס בקשת מאורכת, שטוהה, פוגע באחד הגופים הכהים, ומגתר ממנו. הטוח היה גדול מכדי שנוכל לגרום להם נזק של ממש, אבל חייב הייתי לעשות משהו, מה עוד שאנו נמצאנו בתחומי הטוח היעיל של תותחיהם. הוספתי להפעיל את תותחי מתוך תקווה עוררת יותר מאשר מתוך צפיה לתוצאות. מכל מקום, הדבר הועיל למורל. לשבת שם בחיבוק ידים לא יכולנו.

אפפה אותי תחושה עזה שאני ערום וחשוף לחלוטין. לא נמצא בקרבתנו אפילו שיח אחד ויחיד שגובוהו עולה על חצי מטר, שיעניק לנו אשליה של הסתר. הבטתי בבהילות על סביבי, למצוא תלולית כלשהי, שתזכה אותי במחפה-מה, ולו גם דמיוני, אולם "קפלי-הקרקע" היחידים במישור שמסביבי היו חרצצים שטבעו באדמה וחלי טנקים שבעו עליה בעבר. נתגלגלו הדברים ודווקא אי-התווצה שלי היא- היא שהושיעה אותי.

מימיני ראיתי לפתע את ה"הוני" של טום חוצה ועובר את שדה-התעופה. הוא הגיע לקו-החזית שלי, בריחוק כ-100 מטרים ממני, ובעודו נע בשיא מהירותו נפנה הטנק שלו חדות לאחור, בעפרו גלי עפר, ונעלם בין הטנקים הנטושים. סבורני כי הודות לטנקים מחוסלים אלה ניצלתי. תותחני הטנקים הגרמניים לא יכלו להבחין אם הטנקים הללו מחוסלים או פעילים; וקרוב לודאי שלא העלו כלל בדעתם כי "הוני" אחד ויחיד ניצב מולם. הבטתי חיש לאחורי בתקווה לראות את השקע שבין שני המתלולים מתמלא בכל טנקי חטיבת-השריון הרביעית המסתערת. רוחי נפלה משנתחורר לי כי דבר אינו נע על פני כל שדה-התעופה כולו. ההתפוצצויות האדומות היו מרקדות סביבי; פי נתמלא בטעמו המריר של אבק-השריפה השרוף, ובאפי עלה ריחו המפיל אימה, המבשר מות. האויר היה מלא רעמים ומתכת, והטנקים הוסיפו להודחל אלי, יורים בתותחיהם. בין רעמי התפוצצויות פגזיהם ונפצי יריות תותחי שלי נקלט באוזני כפעם בפעם משק-האימים של פגז חודר-שריון, ויש שהבחנתי להרף-עין בנותב העובר-וחולף, בשאבו את האויר מריאותי לתוך החלל שהותיר מאחוריו במעופו. כפעם בפעם היה ה"הוני" שלי מתרעד מחמת פגיעה.

שמעתי את התותחן שלי צועק, "דפקתי אחד, המפקד". קולו הנלהב ערב לאוזן, ומראה העשן המתאבך מ"סימן 4" אחד ואנשיו הקופצים ממנו הרהיב עין.

התותחן שלי היטיב לפעול. הוא היה בוחר את מטרתו בעצמו ואני — בראותי את הנותב שלו טס אל המטרה שבחר — הייתי מלווה בהערות כגון "המשך לדפוק על הממזר הגדול הזה עד שתעצור אותו". גם הטוען היטיב לפעול. הוא היה עסוק מדי משיוכל לפחד... מכל מקום הוא לא יכול לראות מה שיכולתי אני לראות, וגם התותחן לא ראה אלא קטעים בלבד. הנהג היה האישי שעליו נכמרו רחמי. בודאי דחוק הוא לפינה, מתרחק כמיטב יכולתו מאשנב-הנהיגה שלו, חסר-מעש ומפחד פחד-מות; בהביטו כמכושף בשרשרת הטנקים המתקדמת הוא שואל את עצמו אימתי יבואהו הפגז שישסע את גופו, וידין ורגליו מתרעדות בקצב תנודות המנוע המסתובב.

בין שאר הקולות נקלטה באוזני הנגינה המתוקה של המנוע, אף חשתי בתנודות הקלות של הטנק בירות התותח ובהרתעו. הוספתי לעמוד בקשרי אלוט עם מפקד הגדוד: "הלל, יאגו, יאגו אחד מדבר: שבעים טנקי אויב מתקרבים לקצה המערבי של שדה-התעופה. אני יורה בהם מטוח תשע מאות. יאגו אחד ליאגו, עבור".

הפלטתי את תשדורתי לתוך הערוץ שהוקצה לגדוד שלנו ברשת-הקשר — ערוץ שהיה אותה שעה מלא קריאות בהולות — בתקווה שאי-מי ישמע אותי. איש לא אישר קבלת תשדורתי.

ברגעים אשר כאלה מאבד הזמן את משמעותו הרגילה. כמה זמן נמצאנו בקצה שדה-התעופה של סידי-רוג... 5 דקות, 20 דקות? יהיה מספר הדקות כאשר יהיה, סוף-סוף הגיעה אותה דקה בה חשתי שדי לנו. שלחתי מבט נואש אחרון לאחורי, בחיפוש אחר אות כלשהו להצלה ולסיוע, ומשלא ראיתי שום אות וסימן לכך, החלטתי לעקור. שרשרת הטנקים שמולי נמצאה עתה בריחוק 750 מטרים בלבד, אולם התפוצצויות פגזי תותחי 25 הליטראות שלנו החלו נראות שם. דומה היה עלי שהשרשרת מאיטה מעט את תנועתה, כמהסת, וכממתינה לאיזו פקודה החלטית. נראה לי שזהו הרגע הפסיכולוגי הנאות לעזיבתי. אמרתי בפיה בקול שקט ככל יכולתי: "תותחן, הפסק אש. הנהג, התקדם... הסתובב... סע במהירות שדים!"

אותו "נהג, התקדם..." היה הרגע המכריע. תמיד היה כך, לאחר חילופי מהלומות-תותח עם האויב; אותו פרור-זמן קדחתני בו אינך יודע אם הטנק ינוע, או לא. אפילו המנוע פועל כתיקונו, הרי יתכן שמערכת-המיתלה נפגעה, או אפשר שאחד הזחלים מוטל בחול, מרוסק; כל אחת מאותן תוונות מחליאות של הטנק עלולה היתה לקפח את משענתך-תקותך האחרונה — את הנגידות.

בשולי שדה-התעופה עצרתי נשימתי וחשתי את הטנק נאנק בהתחלף ההילוכים. או-או דומה היה עלי שהמנוע מתנייע בהרוחה פתאומית; הטנק ניוזן קדימה, שוב רגע-משבר. עם זוז הטנק ידעתי כי עיני כל תותחן באותם שיריונים נפנות

אליו. אילו נדם המנוע אותו רגע, סופנו היה בא. לאמיתו של דבר סופנו עלול היה לבוא עלינו בזה הרגע גם בהיותנו בתנועה, אך בטחון מלא בטחתי, כי אם נגיע למלוא מהירותנו, תהיה לנו נפשנו לשלל.

הצלחנו להסתובב ללא פגע, ועד מהרה נמצאנו נמלטים על פני שדה-התעופה, מטלטלים פעם שמאלה ופעם ימינה, מקימים מאחורינו מסך-עשן של אבק ונבלעים בעשן נפצי הפגזים, אשר כולם כאחד — כך דימיתי אז — כוונו הישר אלי. „נהג, ימינה... ישר... נהג שמאלה... ישר.“ כך חלפנו-עברנו באותו מסדרון-מות, כשכל שניה מקרבת אותנו לבטחון הנכסף. משהגענו לעורפם של הטנקים הנטושים בטוחים היינו — במידה פחותה או יתרה — מפגזים חודרי-שריון, ואדע סוף-סוף כי ניצלנו.

בהגיענו לאמצעו של שדה-התעופה גבר בטחוני עד כדי כך, שהאטתי מעט את מהירות הטנק, והתחלתי שוקל את המצב. עדיין צפויה לנו לחימה, ולא רציתי ללחום בה לבדי. הרי החטיבה שלי צריכה להמצא באיזה מקום שהוא. עצרתי את הטנק וסקרתי את הנוף במשקפתי. מאחורי נראו לי השריונים הגרמנים כעוצרים בריחוק מאות מטרים אחדות משדה-התעופה. השמש נטתה לערב מעבר לגבעות שבמערב, ומכאן שנותרה רק עוד מחצית-השעה של אור-ללחימה. בחושי יתר בטחון הפניתי מבטי לדרום-מזרח, שם קיויתי לראות את טנקי ה„הוני“ של הגדוד שלי נוהרים במורד המתלול. ראיתי אך ורק ענן אבק ענק, מתערבל, ובתוכו הבחנתי במעורפל בדמויות של טנקים בריטיים המסתובבים במעגלים או בשמיניות. ערוץ-הגדוד היה מלא וגדוש פקודות ופקודות-נוגדות וקריאות קדחתניות ליריעות. לדקות יקרות אחדות הצלחתי להתקשר עם מפקד-הגדוד, ושמעתי מצווה על הכל זולתנו לסתום את הפה, „כדי שאוכל לדבר עם בוב“.

לא נכנסתי לפרטים, אלא אמרתי לו שכשבעים טנקים גרמניים מתקרבים אל שדה-התעופה ממערב. עליו לערוך איפוא את כל הטנקים שלו בקצה המזרחי של שדה-התעופה כשפניהם למערב. באותו קצה ימצא אותי. תשובתו היתה עניינית ביותר. מאישם בעיצומה של סופת-האבק שחוללו הטנקים אמר: „אינני מבחין כבר בין מרפקי לאפי, קל וחומר בין מזרח למערב“. אולם שמעתי מוסר הוראות לפלוגות שיערכו את הטנקים שלהן בקו אחד עם הטנק שלי. רק טנקים מעטים נראו נעים מטה, לבצע את פקודתו, ואחד מהם התהפך. מקץ דקות אחדות הוציא מפקד הגדוד פקודה חדשה: על כל הטנקים להתכנס על המתלול.

עלי להודות כי לשמע פקודה זאת רוח לי. השריונים הגרמניים חידשו את התקדמותם, והם מפצתיים-למראה בנועם על רקע אדמיות השמים לעבר שדה-התעופה והמתלול הדרומי. שוב נפתחה אש ישירה על ה„הוני“ שלנו, ואני לא ביטלתי זמני וצייתי חיש לפקודה האחרונה.

אולם הטנק שלנו התנהג באורח משונה. ריח עשן עלה בחירי. חיש הבטתי

לתוך התובה. פניהם הלבנים, השואלים של התותחן והקשר נבטו אלי, ושפתותיהם הביעו את המילה „אש!“ הבטתי לאחור, אל המנוע, וראיתי עשן שחור מתאבך ממנו. אותו רגע חדל ה„הוני“ מנוע. צעקתי לצות לצאת החוצה. משקפצנו מטה, אל החול, חטפנו כל מה שיכולנו מעל מכסהו הלוהט של המנוע — מצעים, מזון, מימיות, כלי בישול, רצנו לאחור, בין נפצי הפגזים. יגעים ומיוגעים עלינו בצלע המתלול, ובחשכה היורדת עשינו דרכנו לעבר מערבולת הטנקים שעליו.

האדם הראשון שפגשתי היה הארי מיגראי, מפקדו של הטנק שהתהפך. גם הוא וצוותו טפסו ועלו לשפת המתלול.

„מעולם לא ראיתי בלבולת כזאת“, סח לי. „כשהגענו לשפת המתלול לא ידע איש לאן לפנות ומה לעשות. נאמר לנו להתקדם אל שדה-התעופה ולהעריך ליד הטנק שלך, כלפי מערב. אותו רגע נתערבבו הטנקים של הרגימנט ה-5 בטנקים שלנו, ואנו והם הקמנו גיהנום-אבק שכוה, שלא ראית דבר מעבר למרחק של עשרה מטרים. סתם הסתובבנו במעגלים, זה סביב זה, ושום טנק לא פעל נגד האויב.“ נושמים ונושפים הגענו לשפת המתלול, ועד מהרה הבחנו בקבוצת טנקי „הוני“, שניסיהם הצהובים מתנופפים בעצלתיים באויר רווי האבק. לרווחתנו זיהינו את מפקד הגדוד באחד הצריחים, כשאזניו לראשו ופיה צמודה לפיו. בראותו אותנו באים הניח את ענייני הקשר לקשר שלו, וקפץ מטה.

„שמח לראותכם“, אמר. „כל הגדוד הארוך נעלם לי. נשאר רק הטנק שלי, ושלושת אלה שלי. זה הכל. אני קשור עם טנקים אחדים באלחוט, אך אין להם שום מושג היכן אנו“.

*

רק אחרי המלחמה נתחזר לי — מתוך יומני-מלחמה גרמניים שראו-אור — ענין שהתמיה אותי שנים רבות. כאשר ראיתי לאחרונה את גוש השריונים והרגלים הגרמניים, היו הללו סמוכים מאוד לקצהו של שדה-התעופה. מדוע לא המשיך האויב — במשך הלילה, עם שחר, ובמשך היום הבא — לשטוף את כל השדה ואת שני המתלולים שמעבריו? כידוע לי, לא היה לנו כוח שיוכל לעצור את התקדמותו. ההסבר לכך, מן הצד הגרמני, היה פשוט ביותר — הדלק והתחמושת של האויב אזלו כליל.

*

ערב הפלישה לאירופה, נמצאתי באנגליה, ושם הגיעני מכתב מאת טום אניון. הזמנתיו לבקרני, וביום הביקור יצאתי לקבל את פניו בתחנת הרכבת. הוא ירד מן הרכבת ברגל אחת ובזוג קביים.

בשבתנו במועדון הקצינים של יחידתי סח לי את סיפורו. הוא ראה את מכונית-המטה הקטנה עוצרת ליד הטנק שלי, ובאלחוט שמע את מה שמסרתי

נסה את המדרון האחורי

הלויטננט מ. מ. טורנטון והקול-לויט ר. ג. אמרי

א

המערכה שנתקראה „מערכת גאפסה ואל-גיטאר“ נפתחה ב־15 במרץ, 1943, בכיבוש של גאפסה ושל אל-גיטאר על-ידי חטיבת רגלים אמריקנית. בהמשך המערכה ניטשה לחימה על קבוצת גבעות קטנות, מזרחית לאל-גיטאר, בהן החזיקו יחידות־משנה איטלקיות שפעלו כמשמר עורפי. עד ל־20 במרס נסוגו גם הללו, ובחלקן נכנעו.

היעד הבא היה הכפר גאבס, כשבועים וחמישה קילומטרים מזרחה משם. פני-הקרקע עד לשם היוו בעיקרו של דבר עמק מחוספס, המשתפל מן הרכסים שמשני עבריו — כ־700 מטרים גובהם — עד לגובה פני המדבר. בקצה העמק נמצאה גאבס.

באותו איזור היה רוחבו של העמק כ־6.5 קילומטרים

למפקד־הגדוד, אך הוא לא האמין לעיניו בראותו את המכונית דוהרת במורד המתלול — והטנק שלי בעקבותיה. הוא נשתהה, אמנם, אך עד מהרה נסע בעקבו־תינו, בריחוק מאות מטרים אחדות מאחרינו, לעבר שדה התעופה. הוא ראה את ה„הוני“ שלי עוצר, ואת המכונית חוזרת חיש בין התפוצצויות הפגזים. עדיין תוהה היה מבלי הבין את המתרחש, עת ראה את הקו הארוך של הטנקים הגרמניים המתקדמים לעבר שדה־התעופה.

„רצייתי למסור לנהג פקודה להאיט ולבלום בקו אחד אתך“, סח לי טום, „והנה פנה ה„הוני“ שלי פניה מלאה לאחור, כשהוא נוסע במלוא מהירותו, ובנסיעה מטורפת חזרנו על פני שדה־התעופה. חשבתי שהנהג שלי השתגע, והתחלתי צועק אליו בפייט מכשיר־הקשר, אלא שהקשר משך ברגלי וצעק לעברי כי הנהג נפגע.“ כעבור רגע עצר הטנק מעצמו, והם יצאו מתוכו. פגזים התפוצצו על פני כל שדה־התעופה כולו, והאוויר היה מלא וגדוש שריקות כדורים. טום הלך אל חזית הטנק, כדי לנסות ולהוציא את הנהג דרך הצוהר שלו. הוא פתח את מכסה־הפלדה העבה של הצוהר, ובשתי ידיו אחז בנהג מתחת לבתי־שחיו. הנהג היה מת, או מחוסר־הכרה. טום משך אותו כלפיו, ובו ברגע נע הטנק קדימה, הפיל את טום, ועבר מעליו. לדברי טום יש להניח כי הפגז שחדר לטנק הרג את הנהג, ורגלו של הנהג ההרוג הוסיפה ללחוץ על דושת־המצמד. כאשר טום משך אותו לעומתו זזה הרגל, המצמד השתחרר, הפעיל את ההילוך, והטנק נע קדימה.

„כשקמתי מתחת להוני“, סיפר טום, „לא ידעתי לרגע מה קרה. ראיתי את הטנק מתרחק כשהצות שלי תלוי על צידיו וגויה מציצה ממושב הנהג. לפתע נתחוויר לי כי אחת מרגלי נותקה, במידה זו או אחרת, ממותני. ברדת הלילה נטלו אותי הגרמנים ושלחו אותי לאחד מבתי־החולים שלהם. כעבור שלוש שנים שוחררתי הודות להסכם לחילופי שבויים נכים.“

על הטנק —

פעמים רבות במרוצת ארבעים השנים האחרונות הודיעו העומדים בראש מערכת הכטחון הבריטית כי הטנק מת, או גוסס; להפתעתם, בכל פעם חזר ועלה הטנק מן הקבר שכרו לו. הקפיטן ב. ה. לידלהארט

היה זה חבל ארץ טיפוסי להרי תוניסיה התיכונה, פרט לתכונה אחת — מחמת קרבת חבל זה למדבר היה ערום כמעט מצמחיה.

כאשר פרסה החטיבה האמריקנית את כוחותיה כנגד כוחות האשהיה האיטלי-קיים נמצא הגדוד ה-1 שלה ב"כתף" הימנית של העמק, והגדוד ה-3 — ב"כתף" השמאלית. לאחר שנהדפו האיטלקים התארגן הגדוד ה-3 מחדש. — יחידותיו השמאליות החזיקו ברכס, והימניות התבססו במורדו כלפי העמק עד שיכלו לשלוט באש על אמצעו של העמק. באותו איזור היה רוחבו של העמק כ-6,5 קילומטרים. בקצה האגף הימני של הגדוד. בעמק ממש, הוצבה פלוגה ק'. היא נערכה כך: מחלקה 1 שלה התמקמה על גבעה קדמית קטנה; מחלקה 2 התמקמה בעורפה השמאלי; ומחלקה 3 — בעורפה הימני.

רוחב הגבעה בחלקה הקדמי היה כ-200 מטרים, וחזיתה התמשכה בונית של 45 מעלות כלפי מרכז העמק. מדרונה הקדמי היה מתון וחלק. מדרונה האחורי היה תלול יותר — בעל זווית של 30 מעלות, בקירוב — והצה אותו ואדי קטן, שנתמשך במקביל לקו-הרכס של הגבעה, בריחוק כחמישה-עשר מטרים ממנו. רוחב הוואדי היה כמטר, ועומקו כמטר וחצי. הוא נעשה רדוד יותר ככל שהרחקת בו כלפי ימין, ועמוק יותר ככל שהרחקת שמאלה. העבר בו השתפל הוואדי אל בין שני הרים.

ב

בגבעה זו מצא עצמו, בבוקר סגרירי, ביום 22 במרס, מפקד מחלקה 1. הגבעה היתה נתונה לאש מפוזרת מנשק קל, מחמת היותה הקדמית ביותר מכל הגבעות שבאיזור. מן המודיעין הגיעה תשדורת, כי צפויה היום התקפת טנקים. אכן, דיביות השריון ה-10 הגרמנית לא היתה מרוחקת משם. דברים אלה לא היה בהם כדי להנעים למפקד-המחלקה את שהותו בגבעה. שומה היתה עליו לעשות משהו לתקנת מצבו, והוא נקט אמנם בצעד הראשון — אותו דורשת ההלכה הצבאית ממפקד על גייסות — וחל על גחונו אל הכיפה, לצפות על סביביו.

כדור התיו רסיסי סלע לצוארו, בעודו צופה. הוא גלגל עצמו לאחור, אל מחסה, והפך בדעתו מה עליו לעשות. היו לו, מלבד מחלקתו הרובאית, גם כיתת מקלעים-בינוניים וכיתת מרגמות 60 מ"מ אחת. ביכולתו למקם את המקלעים על הכיפה, להמתין עד החשכה, ובחסותה לקדם את מחלקתו כדי שתתחפר להגנת המדרון הקדמי השטוח ורחב-הידיים. פרט לבשושיות אחדות היה רוב רובו של המדרון שטח הנחשב ל"חלומו של המקלען". הרעיון להציב שני מקלעים, שלושה מקלעונים וקרוב לשני תריסרים של רובים כלפי שדות אש היפים למתן אש לוכחנית עד לטוח המירבי — רעיון זה היה מפתח למדי.

אפס, בואם של הגרמנים צפוי היום, ולא מחר. וטנקי הדיביות ה-10 המשוריינת שלהם יפלו דרכם בשדה-האש הנפלא שלו "כסכין בחמאה".

הביט שוב אנה ואנה, בתורו אחר משהו שיעכב את הטנקים הללו. שום דבר כזה לא נגלה לו, פרט לוואדי שמאחוריו. הוואדי היה מלא מפה לפה באנשי מחלקתו, אשר שבתם בו שמחם מאוד.

מחשבה צצה בראשו של מפקד-המחלקה. מגאפסה (ואף עוד לפני גאפסה) ועד כאן היו הגרמנים מחופרים תמיד במדרונות האחוריים, ויהי מה. אף קשה היה לעקור אותם ממדרונות אלה.

הוא סקר עתה את מערכו בעינים חדשות. קו-הרכס של הגבעה העניק לו הסתר מוחלט. קו-הרכס אף העניק לו מחפה מפני אש הנשק-הקל הטורדנית, וכן עשוי הוא לחפות עליו כנגד כל כלי-נשק שטוחי מסלול, לרבות כליהם של הטנקים הגרמניים. אש מרגמות לא תרבה להציק לו, הודות להסתר שמעניק לו קו-הרכס כנגד בקרי-האש של הגרמנים.

זאת ועוד — קו-הרכס בצרוף הוואדי הצר והעמוק, שמאחוריו ובקרבתו, שבו יארבו הרמנים הנגד-טנקיים שלו, ישמש לו מכשול נגד-טנקי טבעי מוצלח למדי. ניתן יהיה לפגוע למשעי בכרסם של הטנקים בו ברגע שיחצו את קו-הרכס.

מובן, שאם יתקפוהו רגלים במעלה המדרון הקדמי, יהיו פני-הדברים שונים לגמרי. אולם בשקלו מה שראה בתצפית ומה שיש לו בכלי נשק, שוב הוכרעו כפות המאזניים שבדעתו לטובת המדרון האחורי. אחרי ככלות הכול, הרי גם הרגלים הגרמנים יתבלטו על קו-הרקיע, לרגע, בחצותם את קו-הרכס. מפקד המחלקה חש, כי רובאיו שלו לא יהיו זקוקים לזמן רב מזה, כשיירו בגרמנים מתוך מחסה הוואדי. הוא פרס את המחלקה בוואדי, ברוחם של כחמשה מטרים בין איש לאיש. הכיתה הראשונה נפרסה לשמאל, הכיתה השניה נפרסה במרכז, והשלישית נפרסה לימין. כל איש חפר לעצמו שוחת שועל בגדה הקדמית של הוואדי.

הוא הציב את הרמנים הנגד-טנקיים של כיתת האגף הימני וכיתת האגף השמאלי באגפי המחלקה. רמני הכיתה השניה (האמצעית) הוצאו ממנה וגשלחו אל הכיתה השלישית, שמימין.

כיתת המרגמות בנות 60 מ"מ מצאה קוער קטן ונאה בכותל הוואדי. ליד מוצב-הפיקוד המחלקתי, לא נותר אלא למקם את כיתת המקלעים-הבינוניים. מצפונו של מפקד המחלקה נקף אותו, אך הוא מלמל לנפשו "לכל הרוחות, היש לי שני מקלעים-בינוניים ושני אגפים, או לא?"

והוא פיצל את כיתת המקלעים-הבינוניים — מתוך הרגשת-אשמה מסוימת — והקצה מקלע-בינוני לכל אגף של הוואדי.

הוא בדק אם מקלעונו יכולים לכסות באש, מעמדותיהם שבוואדי, את כל קו

הרכס, הציב שני מוצבי-תצפית על הרכס, והעביר את הפיקוד לסמל המחלקה, למען יתפנה הוא עצמו לחפור לו שוחה.

ג

החשכה באה, וההתקפה שנבאו לה לא נתמשה. מפקד המחלקה נחה דעתו מאוד מהערכותו החפוזה להגנה, אך עדין נקפו לברו על שאין לו דבר במדרון הקדמי. עתה הגיעה השעה לתקן את המעוות. קרא לסמל שלו, והוציא פקודה בנידון: "העבר כל איש הישר קדימה, שיתחפר מעבר לקו הרכס ובקרבתו-ממש, במקביל לעמדה שבה הוא יושב עכשיו.

שני המק"בים יעתיקו את עמדתם כמידת הצורך, כדי שיוכלו לירות גם לחזיתם וגם לאגפיהם.

הכיתה השניה תציב מוצב-תצפית של שני אנשים במרחק 450 מטרים לחזית. האנשים יוחלפו כל שעה, כדי שהכל יספיקו להתחפר."

עד לחצות הלילה הושלמה ההתחפרות, ומפקד-המחלקה חילק את שארית הלילה לשתי משמרות — מחצית המחלקה במשמרת אחת, כשהמחצית האחרת ישנה.

ד

ההתקפה הצפויה של שריוני דיביזיית השריון ה-10 החלה ב-0400, ב-23 במרס. הטנקים התוקפים שטפו מוצב-חוץ חטיבתי, עברו דרך כל גורת החטיבה ואסרו קרב על עמדות תותחים שבעורף.

מפקד-המחלקה שלנו נייער משנתו ב-0600 לקול רעש מנועים וחריקת שרשראות מתכת בסלע. סמל המחלקה, שנמצא על קו הרכס, היה משאג: "העבירו הלאה — לא לפתוח באש! אני אישית אפצח את ראשו של זה שיירה".

מפקד-המחלקה עלה ובא אצלו, ואמר, "שפיר, הפיקוד עובר לידי, הרגלים שלהם יגיעו מיד. חושב שמוטב לנו להשאיר במקומותינו".

טנקי "סימן 4" גרמניים, ענקיים למראה באור הדמדומים, נעו במעלה העמק משני עברי הגבעה ונעלמו בעורפה של המחלקה. נשתררה דממה, שנמשכה זמן לא מועט: השמש עלתה והאור גבר.

החיל שבקצה הכיתה הימנית פלבל בעיניו מחמת אור השמש, וקרא, "הנה הם באים!".

שורת הצאיי-זחלים ענקיים שחורים, עשתה דרכה באבק, במעלה העמק. רגלים-משוריינים! בהגיע הזחלים לטוח 600 מטרים החלה האדמה מרצדת בכיפת הגבעה, וכדורים זמזמו בנתרם מן הסלעים. אחדים מן הכדורים הללו קוטרם עבה היה מכדורי נשק-קל.

האיש שבקרבת מפקד המחלקה נפגע; או-אז הגיע מפקד-המחלקה לכלל החלטה.

"בחזרה לוואי! למסור את הפקודה הלאה, ולרוץ!"

המחלקה עברה בגלישה את קו-הרכס, וחזרה למחפה הוואדי. מפקד-המחלקה

צעק: "נצרו את האש! אל תירו לפני שתשמעו אותי יורח".

נשמע קול מנועים מתקרבים. נשמעו חריקת מצמדים ונהמות-מנוע כבדות בהחל הצאיי-זחלים לטפס במדרון. והנה נדם הקול, הדל להתקרב. מפקד-המחלקה שיער שהם עצרו בריחוק אי-אילו מאות מטרים.

חמש דקות עוצרות-נשימה עברו על האנשים שבואדי. והנה הופיעו על קו-הרקיע קציני גרמני והרץ שלו. מפקד המחלקה כיון אליו את נשקו, אך קודם שירה בו הניח לו שהות לאותת לאנשיו בזרועו, שינועו קדימה. סמל המחלקה חיסל את הרץ.

רגלים גרמניים זרמו ועברו את קו-הרכס. הרובאים והמקלעונים פצחו באש. אפילו גרמני אחד לא הצליח להתקרב לוואי עד כדי כך, שגוייתו תדרדר לתוכו. במרוצת השעה הבאה עברו את קו-הרכס שלוש התקפות נוספות. לאחר שנכשלה האחרונה שבהן, למדו הגרמנים שנותרו בחיים לקח, נשארו בעברו האחר של הרכס, והסתפקו בהטלת רימונים.

שיטת אתראה, שהומצאה בן רגע, פעלה להפליא. כאשר התעופף רימון גרמני מעבר לקו-הרכס השמיע האיש שראה אותו צעקה, והכל הרכינו ראשיהם.

על כל התפוצצות רימון גרמני גמלו האמריקנים במטר רימונים אל העבר האחר. למפקד המחלקה היו שחקני כדור-בסיס מצטיינים במחלקתו, וזרועותיהם היטיבו להטיל רימונים מזרועות הגרמנים.

גם כיתת המרגמות בנות 60 המ"מ רגמה בחשק ובמרץ את הגרמנים שמעבר לרכס. הרגמים לא יכלו לראות לאן הם יורים, וקו-הרכס לא היה מקום נאות לבקר-אש. מכל מקום, הרגמים נהנו מן הרגימה, ואילו הגרמנים — לא ולא. לפני הצהריים נטשו את המדרון הקדמי.

ה

הגרמנים חזרו לתקוף ב-1440. הפעם עיינו עיין היטב ביעד, וגמרו אומר לקחתו, ויהי-ימה. הם שלחו כיתה לעקוף את הגבעה משמאלה, ומימין לגבעה, בעמק, קדמו פלוגה בתוך הצאיי-זחלים.

אמר סמל המחלקה, "הם באים שוב, לויטננט, ונדמה לי שהפעם יש להם רצח בעיניים".

אמר מפקד-המחלקה, "כך", אך דעתו, ואף עיניו, נתונות היו לפסגת הגבעה שבחזיתו. הוא לא חשש הרבה מפני המתרחש באגפיו.

בתחוננו בהערכותו במדרון-האחורי הוצדק. המקלע-הבינוני והמקלעון שבכיתה השמאלית שלו הדפו על נקלה את הפלגה הגרמנית העוקפת. באגף הימני היתה

האמנות האופרטיבית והמקטיקה הסוביאטיות

הקולונל ס. קוזלוב

לתיאוריה של האמנות האופרטיבית יש היסטוריה קצרה. אופרציות, כצורה היסודית של המלחמה, מופיעות באורח ברור בעת המעבר מקפיטליזם תעשייתי לאימפריאליזם ובמהפכה הפרוליטרית. הבנתן מבחינה תיאורטית באה כמעט בעת ובעונה אחת עם הופעת מדע המלחמה הסוביאטי. השיטה בעלת הגישה היוצרת של מדע המלחמה הסוביאטי ואופיו המהפכני, המחודש, אפשרו לו להעריך נכוחה את החידוש הזה, שהפך אופייני למלחמות חדישות, להסבירו, ולהשתמש בחידוש זה בתיאוריה שלו.

מה חוקרת האמנות האופרטיבית?

אמנות האופרציה הסוביאטית חוקרת חוקים הנובעים מאופרציות חדישות, שהן מכלול מורכב של פעולות צבאיות שונות המבוצעות ביבשה, באויר ובים על ידי קבוצות גדולות של גייסות. הרכבן של קבוצות גייסות כאלה כולל יחידות מסוגים שונים של הכוחות המזוינים, הפועלות בכיוונים אופרטיביים או אסטרטגיים מוגדרים.

לפי ממדיהן מתחלקות האופרציות הללו לפעולות של "ארמיה", של "חזית" או של "קבוצת חזיתות". אופרציה שבה עדיפים כוחות מסוג זה או אחר של הכוחות המזוינים עשויה להיות בהתאם לעדיפות זו אופרציה אווירית, ימית, נגד-אווירית, אופרציית הנחתה-מן-האוויר וכו'. אופרציות שבהן נוטלים חבל יחידות גדולות של כל סוגי-היסוד של הכוחות המזוינים — לדוגמה, אופרציות נחיתה-בחוף ואו-פרציות נגד-נחיתה-בחוף — נקראות אופרציות משולבות.

מטרתה של כל אופרציה היא הבסת קבוצות גדולות של גייסות היריב והשמדתן, או כיבושו של יעד בעל חשיבות אופרטיבית. במספר מקרים עשויות אופרציות — לפי מטרותיהן, הקפן ותוצאותיהן — להשפיע ישירות על השגת מטרות-ביניים אסטרטגיות של המלחמה, כלומר — הן עשויות להיות בעלות חשיבות אסטרטגית.

ה"עונה הבוערת" לרמנים הנגד-טנקיים. הם עצרו את הצאי-הזחלים, ולאחר זאת הכו בהם המקלע-הבינוני והרובאים.

הגרמנים עמלו קשות. הם נתפרסו ומאצל הצאי-הזחלים ניסו להעפיל על הגבעה ברגל. אלא שהמחסה שלהם היה מועט או שלא נמצא להם מחסה כלל, והם נוכחו לדעת שהענין עקוב מדם וחסר-תקוה. עד מהרה ויתרו שרידיהם המועטים על המשך ההתקפה וחילצו עצמם כמיטב יכולתם.

עד לשעה 1700 הדפה המחלקה את כל התקפות האויב שהונחתו עליה. הרגלים הגרמנים שליוו את דיבזית השריון ה-10 לא יכלו להסתער על העמדות האחרות שמשמאל לעמק בטרם יחסלו את הנקודה-הבצורה הזאת. הם לא עצרו כוח לחסלה, ומפלתם עלה להם במאות נפגעים ובחמישה צאי-זחלים.

סמל המחלקה החליק מקו-הרכס בחזרה לואדי. "הם הסתלקו, ללא ספק", דיווח. "לא נשאר אלא ענן אבק במורד העמק".

עתה נזכר מפקד-המחלקה שהוא צמא. גמע ממושכות ממימיתו.

"טוב. בוא לראות מהו הנזק שלנו", אמר.

האיש שנפגע במדרון הקדמי, בשעות הבוקר, חולץ עוד בעת ההפוגה שנשתררה בצהריים. מפקד המחלקה מצא בכיתה השמאלית רובאי הרוג בתוך שוחת-השועל שלו, שלתוכה התגלגל רימון גרמני. ששה פצועים נזקקו לטיפול בתחנת החבישה הגדודית, וכולם יכלו לצעוד לשם. בסך הכל: הרוג אחד, שבעה פצועים.

מפקד-המחלקה לא היה לוחם ותיק, ואיש לא גלה את אזנו כי לעיתים יארע כזאת בקרבות, כאשר הנך מצליח להעריך בצורה התואמת ביותר את הנתונים שלך. הוא פעל כך כיון שהפעולה נראתה לו כטבעית ביותר בנסיבות בהן היה שרוי. הוא נרכן וליטף את עפרה של אפריקה, "מדרון אחורי — אין כמוך!" מלמל.

על התכנון —

בעידן מהיר קצב זה משולה ההתנגדות לשינויים לבין הנדבק לנעליו של הרץ, בתחרות מרוץ. ככל שתרכיב כמות הבין הנדבק, כן יתרבו סיכווי הרץ להפסיד בתחרות. תכניות לטוח ארוך, הכרח שתהיינה נתונות לשינויים מתמידים.

הגנרל וו. ג. ויימן, צבא ארה"ב

היישום המעשי של תיאוריית-האמנות-האופרטיבית כולל לארגון כוחות-קרב מיחידות של גייסות לשם השגת מטרות אופרטיביות. הוא מתבטא בהכנות לאופר-ציות, לרבות קביעת המטרות, התכנית, הצורות. בהכרעת האויב בכללותה, הניצול המתוכנן של הכוחות והאמצעים בהתאם לזמן ולמקום, וההכונה המושכלת של פעולות עוצבות ויחידות-משנה. לעבודה פוליטית בין הגייסות והאוכלוסיה באיזור הפעולות והאחזקה — הן בצידוד והן מבחינה טכנית — של עוצבות ויחידות-משנה נודעת חשיבות מרובה, בהקשר זה.

האמנות-האופרטיבית של כוחות-יבשה חוקרת את המתודות והצורות של השימוש ביחידות אופרטיביות בקני-מידה שונים (ארמיה, חזית, קבוצת-חזיתות), בזירות יבשה של פעולות צבאיות, וכן אופרציות משולבות של יחידות מסוגים שונים של הכוחות המזוינים, הנערכות על החופים.

האמנות-האופרטיבית של כוחות-האוויר מחשבת את התיאוריה של הכנתן וניהולן של אופרציות-אוויר עצמאיות וכן את התיאוריה של פעולת-אוויריה בשיתוף עם גייסות-יבשה, אופרציות הנחתת-מן-האוויר, אופרציות נגד-הנחתת-מן-האוויר ואופרציות נגד-אוויריה.

האמנות-האופרטיבית של כוחות-צי מחשבת את תיאורית הכנתן וניהולן של אופרציות עצמאיות בים, את צרכי השימוש בכוחות-צי באופרציות-משולבות, באופרציות עליות-בחוף, באופרציות נגד-עליות-בחוף ונגד-אוויריה, ואת הפעולות של כוחות-יבשה בחופים.

בתיאוריה של האמנות-האופרטיבית נמצאת, בתור מחלקה עצמאית, התיאוריה של העורף האופרטיבי, העוסקת בבעיות אחזקה מבחינת הצידוד ומבחינה טכנית של אופרציות מסוגים שונים ובגדלי משונים.

מה בין האמנות-האופרטיבית לאסטרטגיה

לאמנות-האופרטיבית יש חוקים העומדים במבחן המציאות כחוקים-כלליים, בדומה לנאמר לעיל על חוקי האסטרטגיה. כמו-כן יש לה חוקים מיוחדים משלה, הנובעים מן התנאים הממשיים-החומריים של ניהול אופרציות.

לדוגמה, אופיני לאסטרטגיה שיהא בה תיאום סוגים שונים של כוחות-מזוינים — הן אלה הפועלים במשולב בזירה אחת של פעולות צבאיות ובכיוון אסטרטגי אחד, והן הפועלים בזירות שונות. לגבי האמנות-האופרטיבית המאפיין הוא שילוב הכוחות של יחידות אופרטיביות בתחומי אופרציה יחידה, ובכיוון האופרטיבי שנבחר.

(1) כל היחידות מגודד ומטה נקראות בצבא הסובייטי יחידות-משנה. רק החטיבה (רזימנט) הסובייטית נקראת יחידה. גופים גדולים ממנה נקראים עוצבות. — המערך.

הטקטיקה, שעניינה הוא לימוד החוקים האובייקטיביים של הלחימה ביבשה, באוויר ובים, וחישוב המתודות והצורות לניהול פעולות צבאיות ברמה טקטית, היא אבר בלי-ינתק מאמנות-המלחמה.

לתיאוריה של הטקטיקה יש תלות הדוקה באמנות-האופרטיבית, המשתמשת באמצעיה של הטקטיקה ובפעולות-טקטיות של גייסות לביצוע המשימות האופר-טיביות. באכוונה, — ובקבעה במידה ניכרת — את פיתוח הטקטיקה לפי צרכיה שלה-עצמה, אין האמנות-האופרטיבית מוציאה מגדר האפשרות התפתחות עצמאית-יחסית של הטקטיקה. ההשפעה המאכוונת של אמנות-האופרציה על הטקטיקה אינה מתבטאת בהוראת מתודות הלחימה, כי אם בקביעת אותן מטרות כלליות, ותוצאות, אשר על הטקטיקה להשיגן באמצעיה שלה, לטובת עניינה של האופרציה. דבר זה יגרור בהכרח את בחירת צורות-הלחימה המתאימות ביותר למטרה שהותוותה.

הטקטיקה וחלוקתה לרמות ולסוגי-חיל

מערכה היא התנגשות מזוינת מאורגנת של פלגות, יחידות-משנה, ועוצבות של כוחות יבשה וכוחות אוויר וים, הפועלים באורח עצמאי או במשולב, והמטרה שאליה הם חותרים היא חורבנו ושבייתו של האויב, או הסבת אבידות כאלה לאויב, שיאלצו אותו להרתע מביצוע משימתו. המערכה נערכת על ידי אנשים חמושים, שהם ביסודו של דבר מאורגנים ומאומנים, והם מופעלים במישרין כדי להסב נזק לאויב באמצעות מכלול אורחי-לחימה. המערכה מוגבלת בזמן ובמרחב על ידי הכמויות הנתונות של הכוחות ושל האמצעים, אשר תפעולם מתבטא בחוקים מיוחדים. על כן, ניתן להבדיל טקטיקה של פלגות, של יחידות-משנה, ושל עוצבות. בתחומי האופרציות בנות זמננו (אף בתחום אופרציה יחידה) אפשר לערוך

מערכה:

ביבשה (מערכת-יבשה) — על ידי גייסות-יבשה בלבד, או בסיוע כוחות האוויר והצי.

באוויר (מערכת-אוויר) — על ידי כוחות-אוויר בלבד, או בסיוע מן הקרקע (הים), שיכלול את משאבי ההגנה הנגד-מטוסית.

בים (מערכת-צי) — על ידי כוחות-צי בלבד, או בסיוע מן היבשה ומן האוויר. אי-לוצאת מתחלקת הטקטיקה לטקטיקה כללית, הבוחנת את חוקי המערכות של כוחות כלליים בתקופתה, ולטקטיקת הכוחות-המזוינים לסוגיהם (כוחות יבשה, אוויריה, וצי).

הטקטיקה של כל אחד מן הכוחות-המזוינים (ולכל אחד מהם טקטיקה כללית

משלו) מתחלקת חלוקה נוספת — לטקטיקה של כל סוגי גייסות. ואף זו האחרונה מחלקת לטקטיקה הפלגה, טקטיקה היחידה וטקטיקה העוצבה.

פעולות לחימה של גייסות יש להבטיח תמיד מבחינה הציוד ומן הבחינה הטכנית, והדבר מצריך קיום מערכת מאורגנת כהלכה בעורף הצבא. בהתאם לכך לטקטיקה בתזמנו ענף של טקטיקה גייסות העורף, וזו האחרונה מתחלקת לטקטיקה הארגון והעריכה של העורף בסוגי מערכות שונים, לטקטיקה של אספקה, לטקטיקה רפואה-צבאית, וכו'.

אין להעלות על הדעת פעולות לחימה מוצלחות של גייסות בלי עבודה פוליטית מהימנה, הפועלת ליצירתה, סעידתה וחיוזקה של רוח-הגייסות, לטיפוח של יכולת-ההתמד ורוח-הנחושה, להחרפת התקפת-הסער בקרב, לאוירת-הכוחות לעמידה בקשיים הצפויים, ולהשגת ההכרעה המוחלטת.

השני אמנות-המלחמה הסוביאטית

קנה-מידה אמיתי למוד בו את רמתה ואיכותה של אמנות-המלחמה, והת-אמתה למגמתה, נמצא בתוצאה המושגת באמצעות היישום המעשי של תיאורית אמנות המלחמה כנגד יריב חזק ומאומן. לגבינו היתה המלחמה נגד ההטלראיים הפשיסטיים מבחן חמור כזה. אמנות-המלחמה שלנו עמדה בכבוד במבחן זה, בהפגינה את רמתה הגבוהה, אופיה המתקדם, ועליונותה ללא-עוררין על אמנות-המלחמה של האויב.

בהתאם להתפתחות הטקטיקות של המערכות המצריכות מכלול גייסות ומכלול אמצעי-לחימה, הופיעו מתודות טקטיות חדשות לארטילריה, לרובאים, לנחיתה-מן-האוויר, לפלסים, לגייסות תקשורת ולאחרים. האמנות-האופרטיבית אף הרימה תרומה לטקטיקה האוויריה. שוכללו המתודות האופרטיביות של הצי. ממלחמת העולם השנייה יצאה אמנות המלחמה הסוביאטית כשהיא עשירה יותר בידע, הנסיון שהקנתה לה אותה מלחמה, אשר לא היה לה תקדים מבחינת ממדיה, ומבחינת רבגוניותם של התנאים, המתודות והצורות בהם נערכה, — נסיון זה אין ערוך לו. אולם על כל מה ששיך למלחמה עוברת התפתחות מהירה, נדרש מאתנו בכל עת תמיד לצעוד עם תביעות הזמן.

מטרת-היסוד של אמנות-המלחמה הסוביאטית

מטרת-היסוד של אמנות-המלחמה הנוכחית היא ליישם בתוכה יישום מושכל את האמצעים להשמדה-בהמון — על ידי האוויריה, כלי-הזינוק הרקטיים והארטילריה — ולהבהיר במהירות מהן התוצאות שניתן להשיג באמצעותם. בגלל האמצעים החדשים להשמדה-בהמון, גדלו תפקידיהם של כוחות האויר, השריון והגייסות-

המוטסים, ונשתנה תפקידו של הצי. פעולות המלחמה לבשו אופי דינמי ומהיר. עלתה עליה חדה חשיבותן של ההפתעה, היוזמה, והפעולה העצמאית של אנשי כל הדרגות. על הגייסות לנצל את הניידות שהקנו להם המנוע והמיכון; עליהם לתמרן במהירות ובהעזה, להתרכז להסתערות תוך עצם מעשה-ההסתערות, להנחית מהלומות עזות-עוצמה, ממוטטות, ולהתפורר חיש, למען יובטחו התנאים לתמרון-התקפה נוסף, ויוגנו הכוחות והאמצעים מפני מהלומות האויב. הצורך לתקוף בקצב-ההתקפה המואץ ביותר, לפגוע באויב בעת התרכזותו, לתפוס קוי-מכשולים-והאחוזות, ולמנוע מן האויב הסגה מאורגנת של כוחותיו ואמצעי-הלחימה שלו — כל אלה מצריכים אסירת פעולות-מלחמה ללא הפוגות, יומם ולילה. דבר זה מתאפשר על ידי פיתוח טכניקות-עזר (דרכי-ביצוע) הדרושות לכך. הגנה עיקשת אסור לה להניח שתושמד על ידי מהלומותיו של יריב חזק המפעיל אמצעים להשמדה-בהמון, אויריה, כלי-זינוק רקטיים, קבוצות גדולות של שריון, והנחתות-מן-האוויר. הניצול המושכל של אמצעי-ההשמדה רבי-העוצמה, השימוש המושכל בקרקע, בהסוואה ובאמצעי-האבטחה יאפשר למתגונן לפתור בעיה זו תוך זמן קצר ולהשיג באמצעותם הכרעה, — אותה לא ניתן להשיג בעבר בדרך של הגנה.

הפיתוח המוצלח והרצוף של אמנות-המלחמה הסוביאטית תלוי כמו כן במצב גורמי-עזר צבאיים רבים. על הללו נמנים היסטוריה צבאית, מנהלה צבאית, גיאור-גרפיה צבאית ועוד.

מה תביעת המלחמה בתקופתנו מן החינוך והאימון?

ביסוד החינוך והאימון של הגייסות הסוביאטיות מצויה הדאגה לטיפוח ההכרה הפוליטית של האנשים, שלמותם הקרבית, וכן התאמת מתודות האימון לאופיה ולתביעותיה של מלחמה חדישה, תביעות אלה מטילות אחריות כבידה על אנשי-הצבא בתחום האיתנות הנפשית, יכולת הסבילות הגופנית, הידע הטכני וההשכלה הצבאית המקפת. יש לשקול היטב את הקשיים המתעוררים עתה, עם הנסיון ליצור בתחום החינוך תנאים שיהיו קשורים קשר הדוק יותר למציאות המלחמה. אשר לזאת, הקצינים נתבעים לגלות יותר כוח-המצאה בחיפוש אחר האפשרויות ליצור במערכת-החינוך תנאים כאלה, שיסייעו לפתח בכל הדרכים הנתונות, ובאנשי כל הדרגות, איתנות נפשית, גיידות, סבילות, יוזמה, החלטיות והעזה. בשום פנים אין להרשות החדרתן של מתודות מאובנות לאימונים. האויבים המסוכנים ביותר של אמנות-המלחמה הם מתודות גדושות, פסיביות, חדלון-יצירה, חוסר גמישות והעדר היכולת לפעול בהתאם למצב, במטרה לאכוף ולכוון את מהלך המאורעות.

מקוריות באימון הגייסות ללחימה מתבטאת באימון המגויסים ביסודות

כוחו של יחיד

ב. ג'אקובס

הדבר ארע ב־1 בפברואר, 1944, בראש־הגשר באנצ'יו, שבחופה של איטליה, עשרה ימים לאחר שנחתו שם כוחות בעלות־הברית.

לפתע־פתאום הותקף גדוד רגלים אמריקני התקפת־נגד חזקה על־ידי גדוד רגלים גרמני, שסופחו אליו שריון וארטילריה. עמדה אז השעה 0830, בקירוב. כל קציני הגדוד האמריקני, וכמעט כל המפקדים־שאינם־קצינים, מן הפלוגות הרובאיות, נהרגו או נשבו. שרידי הגדוד נסוגו לעמדה בטוחה יותר, מעבר לתעלת־מים. עם שהתחילה הנסיגה נוצר "כיס־התנגדות" אמריקני על תלולית חשופה, באגף השמאלי של גזרת הגדוד, בקטע של פלוגה ג'.

"כיס־ההתנגדות" להתקפת הגרמנים היה מקלע "באר" בידיו של חיל חדש בגדוד — קנאפנברגר שמו. הוא נאחז בתלולית, הגלויה לגמרי לאויב, ובפשטות גמורה סרב להכנע לאימה שהטילו הגרמנים על חבריו.

אין זאת כי התנגדותו קלקלה את לוח־הזמנים של הגרמנים, כיון שפתאום הוטלה מחלקה גרמנית שלמה להסתערות עליו. כל הגרמנים היו המושים בנשק אבטומטי — בעיקר בתת־מקלעים. רעמי התת־מקלעים היורים על קנאפנברגר רק העלו את חמתו. הוא ירה במקלעו צרורות ארוכים, נמהרים. הטוראי־הראשון צ'רלס מקגרור, שנמצא במרחק־מה משם, ראה את הגרמנים נגדעים זה אחר זה.

לאחר זאת פתח על קנאפנברגר באש מקלע־בינוני גרמני, שהתמקם באגפו, במרחק כ־60 מטרים. כדורים ריצדו על פני התלולית וסביבה.

כדי לכוון את מקלעו אל המקלע־הבינוני הגרמני היה על קנאפנברגר להתרומם למצב כריעה. הוא עשה זאת, ופתח באש. לאחר מספר צרורות מכוונים־כהלכה נהרגו שנים מאנשי צות המקלע־הבינוני, אחד נפצע, והרביעי נס מן העמדה.

בעודו עסוק בחיסול צות המקלע־הבינוני לא הבחין קנאפנברגר אלא ברגע האחרון בסכנה חדשה המאיימת עליו. שני גרמנים ובידיהם רימוני־התקפה התגנבו ובאו בעורף התלולית.

הטוראי הראשון ראלף וו. מודי ראה את קנאפנברגר מביט לאחוריו ברגע שהוטלו לעברו הרימונים — ממרחק כשלושים מטרים. הוא הפנה את מקלעו אל הרמנים והרג את שניהם. אותו זמן התפוצצו הרימונים בשטח שלפניו, והטיחו עפר

אמנות־המלחמה, והתמחותם בניצול המתודות והצורות של הלחימה הנובעות מיסודות אלה. בד בבד עם זאת יש לזכור תמיד את העובדה, כי אמנות־המלחמה אינה מספקת נוסחאות מוכנות, בלתי־משתנות, לכל מצב ומצב. המתודות והצורות לפעולה המומלצות על ידיה תוקפן יפה כל עוד תואמות הן את המצב שבמציאות. חינוכם ואימונם של הגייסות מצריכים אמנות כשם שמצריך אותה כל ענין מורכב.

על האדם והנשק —

עלינו לראות תמיד את החייל הלוחם על הקרקע באורו הנכון, "האיש שמאחורי הרובה" היא אימרה המטביעה עדיין רושם עז, אך משמעותה רחבה יותר מכפי שחושבים. משמעותה היא שכל אימת שאנו שולחים כלי־נשק נגד האויב אנו שולחים עם הכלי גם אדם — ויהיה הכלי רובה, מנע, מפציץ או אניית־מערב. מועלה מוזאת — אין שום כלי־נשק או מכשיר־מלחמה המופיע בשדה־הקרב בלי ליוויו של האדם.

יתכן אמנם שהאדם ישלוח בכלי־הנשק מרחוק, אך "שליטה־מרחוק" היא מונח מודעי; "שליטה" — זהו המונח המעשי. האדם נמצא מאחורי כלי־הנשק — הן ביצירתו, הן בשכלולו והן בהתכלותו. האדם יוצר את כלי־הנשק. האדם נושא באחריות לשימוש בו. כל נשכה לעולם כי לא כלי־הנשק הוא המפעיל את האדם — האדם הוא המפעיל את הכלי. אין אנו מאיישים את הכלי — אנו מחמישים את האיש.

הגנרל ברוס סי. קלארק, ארה"ב

כיצד היית עושה זאת אתה ?

הקפיטן ג'. אי. קימבאל

(פתרון הבעיה שהופיעה בחוב' „צקלון“ מס' 83)

הפתרון : הרגלים והטנקים ינועו יחדיו.

עליך לפרוס את הטנקים והרגלים בקו אחד ולקדם אותם יחדיו דרך החורשה. הרגלים רשאים לנוע בתחילה קצת לפני הטנקים, או בין הטנקים, או מאחורי הטנקים ממש. בהמשך התנועה ישתנה מקומם של הרגלים ביחס לטנקים בהתאם להתנגדות מצד האויב ובהתאם לקרקע. בשיטת-התקפה זו נוקטים כאשר הראות מוגבלת, או במעבר חורשות, או במעבר שטחים בנויים, או בלילה, או בערפל, או כאשר פני-הקרקע מאלצים את הטנקים לנוע לאטם.

הפתרון

שאלות למנוסים בלוחמת-מדבר

א. במדבר המערבי, בימי מלחמת העולם השנייה, היו כוחות בעלות-הברית באיזור מסוים נאלצים להעביר שיירות בקטע-דרך שנמצא גלוי למוצב-תצפית רחוק עדי-מאוד של הגרמנים. נהגי כלי-הרכב נוטים היו לעבור קטע-דרך מסוכן זה במהירות רבה ככל האפשר. בכל-זאת הסבו הפגזות האויב אבידות רבות לרכב.

ואבנים על פניו. הנזק שהסבו לו הסתכם בשקעוררית בכובע-הפלדה שלו, ותו לאו. מקלע-בינוני אחר פתח עליו באש מטוח כמאה מטרים. קנאפנברגר השיב לו אש בהתמדה, עד שחיסל אותו. האויב הפנה לעומתו תותח נגד-מטוסי אבטומטי בן 20 מ"מ. בחורנו לא שת לבו לקליעים הנותבים הזוממים ליד אוזניו, וכיון במנוחה אל צות התותח.

בתחילת הקרב היו לקנאפנברגר שלוש-עשרה מחסניות, ובכל אחת 20 כדור. תחמושתו אזלה והלכה עתה במהירות, והוא ידע כי איש זולתו לא יביא לו תחמושת נוספת. בעוד התותח הנגד-מטוסי יורה עליו זחל תחת אש כבדה עד שמצא מקלען „באר“ אמריקני הרוג, שכל מחסניותיו מלאות.

הוא חזר לתלולית עם המחסניות, הפעיל מחדש את מקלעו, וחיסל את כל צות התותח הנגד-מטוסי. לאחר זאת הותקף מחדש על-ידי מתלקת אויב — ושוב נגדעו הגרמנים זה אחר זה.

במרוצת מלחמת-היחיד שלו ירה קנאפנברגר 600 כדור, ולפי אומדנם של מקרגור, מודי, והטוראיי-הראשון דניאל פ. ואסיאן, אשר היו עדי-ראיה למעשיו, ממרחק לא רב, הרג לפחות 60 גרמנים.

לאחר שהשגה את האויב במשך שעתיים החליט קנאפנברגר שהגיעה השעה לחזור אל פלוגתו. בחזרו אליה מצא שנותרו בה רק 23 איש מתוך 240 האיש שהיו בה בבוקרו של אותו יום.

על פעולתו זאת זכה קנאפנברגר באות-ההצטיינות האמריקאי הנכבד ביותר — „מדליית-הכבוד של הקונגרס“.

על הרגלי —

עובדות צוננות, שאין להפריכן, ושיקול מפוכח המושתת על טבע האדם ועל דברי-ימי המלחמות, מורים כי המלחמה תמשך לאחר ההרס הגרעיני, וכי ההכרעה הסופית תחרץ על ידי הלוחם שעל הקרקע. התקדמותנו והצלחתנו במלחמה יאמרו, כפי שנאמרו בעבר, אך ורק לפי המקום בו נמצא הרגלי בשדה-הקרב.

הגנרל-מיור ה. ב. פואל, צבא ארה"ב

מדף הספרים

כללי

J. LEASOR: War at the Top. Michael Joseph, London and Toronto, 293 p., \$ 5:00.

סיפור המתאר את עבודת היום-יום של הנהגת המדינה והצבאית של בריטניה במלחמת העולם השנייה. בהצלחה רבה משקף המחבר את אישיותם של וינסטון צ'רצ'יל ועוד דמויות מפתח בממשלה, ואת קווי האופי של הגנרלים, האדמיראלים, מרשלי האויר וחבר יועציהם. הסיפור מצטיין עד כדי כך בדיוקו ההיסטורי, עד שהוא נחשב כמשלים את זכרונותיהם של צ'רצ'יל ומונטגומרי. ענין מיוחד נמצא בתיאור הכנתו וציורו של "חדר-מלחמה" החסין מפני כל הפצצה ותקלה אחרת, אשר איפשר להנהגה הבריטית פעולה סדירה של קבינט-מלחמה, ועדת ראשי המטות ומטותיהם — בכל תנאים שהם.

H. S. DINERSTEIN: War and the Soviet Union. Praeger, New York, 1959, 268 p., \$ 6-50.

המדיניות הסוביאטית אינה מבוקרת בפומבי לא על ידי פרלמנט ולא על ידי דעת קהל, והרוצה לשער את ערוצי המחשבה של הנהגת ברית-המועצות ואת כוונותיה, בהכרח עליו להשתית את השערותיו על דבריה ומעשיהם של המנהיגים. כה עושה מחברו של ספר זה, אך הוא עושה זאת מתוך דקדוק וזהירות וביקורת-עצמית כה חריפים, עד שיש ויש בכוחו לשכנע את הקורא בסבירותן של מסקנותיו. אחת המסקנות היא שהנהגה הסוביאטית צמודה הרבה יותר מהנהגת המערב, במחשבתה ובפעולותיה, לחוקי היסוד של המלחמה.

יבשה

J. MILLER: U. S. Army in World War II. The War in the Pacific. Cartweel: The Reduction of Rabaul. Superintendent of Documents, 418 p., \$ 5.25.

כרך נוסף מסדרת כרכי ההסטוריה הרשמית של צבא ארה"ב במלחמת-העולם השנייה. מבצעי זירת האוקיאנוס השקט המתוארים בו הם מבצעים-משולבים מובהקים, בהם נוטלים חלק כוחות יבשה, אוויר, ימי וצבא-הימי ("המארינס").

MAJ. GEN. R. P. PAKENHAM-WALSH: The History of the Corps of Royal Engineers, Volumes VIII and IX, 1938—1948.

כרכים אלה של סדרת דבריימי "חיל המהנדסים המלכותי" הבריטי מתארים את מבצעי הפלסים הבריטיים במערכות מלחמת-העולם השנייה; מערכות המנחה-התיכון וכללות בכרך VIII.

לבסוף הוצאה פקודה, שכל כלי-הרכב, בין אם הם בודדים ובין אם הם בשיירה, יסעו באותו קטע-דרך לאט, ולא ישנו את מהירות-הנסיעה. ואמנם מיד חלה ירידה ניכרת במספר כלי-הרכב הנפגעים. מהי, לדעתך, הסיבה לכך?

ב. במדבר המערבי לא היה כמעט הסתר מעיני האויב לשיירות כלי-הרכב, ועל כן אפשר היה להסיע שיירות כאלה מן העורך לחזית רק בשעות הלילה. הלילות היו חשוכים, והשטח היה חסר תואים בולטים. ניווט השיירות נעשה איפוא לפי מצפן. קצין שישב ליד הנהג במכונית המוליכה החזיק בידו מצפן ויודא שהנהג נוסע בכיוון הנכון. למרות אמצעי-זהירות זה ועוד אמצעים רבים אחרים היו השיירות מאבדות את דרכן, כי די היה בסטייה קלה להרחיקן קילומטרים רבים מן הנתיב הנכון. רק השיירות שנעו בניווטו של קצין מסוים לא היו תועות לעולם. שאלתי את הקצין הזה מהו סוד הצלחתו. "פשוט מאוד", ענה לי. "בוא אתי ואראה לך". הוא הוליך אותי אל כלי הרכב שלו והצביע על גלגלי-ההגה, שפיסת סרט דביק ("פלסטר") היתה מודבקת עליו. על מגן-הרוח ("החלון" שמול הנהג) מצויר היה קו שחור דק. כיצד סייעו דברים אלה לניווט הנכון?

התשובות — בחוברת הבאה

על האפסנאות —

התנאי-המוקדם הראשון-במעלה המאפשר לצבא לעמוד בלחיץ הלחימה הוא מלאי מספיק של נשק, דלק ותחמושת. למעשה הקרב נערך ומוכרע על ידי האפסנאי לפני הפתיחה באש. האנשים האמיצים ביותר אינם יכולים לעשות דבר בלי בלי-יריה; בלי-היריה ערכם דל בלי שפע של תחמושת; גם התחמושת הנה חסרת-ערך אלא אם כן מצויים כלי-רכב המצוידים די הצורך בדלק, כדי להביא את התחמושת למקומות בהם היא דרושה.

הפילד-מרשל א. רומל

בהוצאת "הספריה הציונית" ו"מערכות" בית-ההוצאה של צה"ל
יצא לאור כרך שני (חלק א') של ספר

תולדות ההגנה

בעריכת: שאול אביגור, יצחק בן-צבי, אלעזר גלילי, יהודה פלוצקי. העורך הראשי: פרופ' בן-ציון דינור, מזכיר המערכת: גרשון ריבלין.

בכרך זה: פרשת תולדות ארגון ה"הגנה" בשנות 1920-1936, תאורי התפרצויות הדמים בשנות 1921, 1929 ו-1933; פרשות נעלמות של התנועות, רכישת נשק, ראשית התעש, פעולות מיוחדות וכו'; הארגון המיוחד מיסודם של חברי "השומר" לשעבר; הפילות ה"הגנה" והקמת ה"ארגון הצבאי הלאומי"; דמויותיהם של מיסדי ארגון ה"הגנה" וראשוני מפקדיו.

הכרך נכתב בידי יהודה פלוצקי

בחלק זה 625 עמודים, למעלה מומאתים תמונות,
תצלומי תעודות, מפות, קריקטורות וכו'.

המחיר 9.60 ל"י

מגויי מערכות, אנשי צבא ונושאי אות ההגנה יוכלו לרכוש הספר בהנחה מיוחדת.

טילים ונשק אטומי

מאת

אלוף-משנה ד"ר ש. יפתח

ספר מקורי מיוחד במינו, אשר הרצאתו הנוחה וצורתו הנאה מאירים עינים בבעיות אקטואליות אשר הכנתן והתמצאות בהן הן מענייניו של כל אדם בתקופתנו, כאיש-צבא ומאזרח. ספר רב-ענין למבוגר ולנוער.

למנוים: — 4 ל"י

המחיר: — 5 ל"י

אויר

A. SHTERNFELD: Soviet Space Science. Basic Books, New York, 346 p., \$ 6.00.

ספר רוסי, שחיל-האוייר האמריקני מצאו ראוי לתרגום לאנגלית. המחבר כותב מזה 25 שנה על אסטרונוטיקה בכתבי-עת סובייטיים, והיקף ידיעותיו אמנם רחב עד מאוד. ספרו מתאר את המאמץ העצום שנדרש לפיתוח לויינים מלאכותיים — החל בתיאוריה, וכלה בתרגומה לשפת המעשה. מפרקי הספר: "חוקי התנועה של לויינים מלאכותיים", "מנועי רקיטות", "האדם במרחב הקוסמי", "השיבה לארץ", "מסעות לירח". הפרק האחרון עוסק ב"שימוש מדעי בספינות-חלל". אנג'אורתא מוזכר היישוב של לויינים מלאכותיים לצרכים צבאיים. הספר מצטיין בהירות הרבה, והוא נקי מכל תעמולה.

V. HOUART: Desert Squadron. Souvenir Press, London, 167 p., 16s. net.
סיפורה המרתק והמאלף של אחת מטייסות "חיל האוייר המדברי" רביהתהילה של הארמיה השמינית, אשר לחם בזירת הים-התיכון במלחמת-העולם השנייה.

מקורות ומחברים

(המשך מעמ' 2)

מוחו של יחיד מאת ב. ג'אקובס
כשהייל יחיד אינו רוצה להכנע לפחד, והוא חמוש היטב, מכון היטב, ויורה ללא-חשך בכל מי שיורה עליו ומתקדם אליו — ואפילו יהיה זה גדוד שלם — הרי קשה, קשה עד מאוד, להבריחו או להרגו. יוכיח זאת הטוראי קנצ'פברגר, מראשי-הגשר של אנציו, שאת ספרו אנו מביאים בחוברת זו.
הסיפור העובדתי לקוח מתוך ספר המתאר את המעללים שבזכותם הוענקה לחיילי צבא-ארה"ב "מדליית-הכבוד של הקונגרס", ושמו — "גיבורי הצבא" ("Heroes of the Army").

כיצד היית עושה זאת אתה? מאת הקפיטן ג. אי. קימבאל
פתרון הבעיה למפקד מחלקת-טנקים הפועל במשותף עם מחלקת רגלים, שנתפרסמה בחוברת קודמת. זהו, כמוכח, "פתרון ביה"ס" — ורשאי הקורא לחלוק עליו.
הבעיה ופתרונה הובאו מתוך בטאון חיל-השריון האמריקני, "שריון" ("Armor").

הופיע

„חטיבת גבעתי במלחמת הקוממיות“

ליקט וכתב רס"ן א. איילון

תיאורים רבי-פנים ועזים של מלחמת חטיבת הדרום, רשומים
מפי לוחמי החטיבה ומגוני הישובים, מלווים בתמונות רבות,
מפות מפורטות ומסמכים רבי-ערך.
לאנשי צבא, מנויי מערכות וותיקי החטיבה — הנחה.

הופיעה

מהדורה חדשה של הספר

„אילן ושלח“

דרך הקרבות של חטיבת „גולני“

ספר רבי-הוד על חטיבת „גולני“ במלחמת הקוממיות..

למנויים — 6 ל"י

המחיר — 8 ל"י

דואר רשמי

